

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่องการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของชุมชนในเขตบริการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอเนื้อหาสาระสำคัญเรียงลำดับ ดังนี้

1. ทฤษฎี แนวคิดเชิงทฤษฎี และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1 ทฤษฎี แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.2 ทฤษฎี แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.3 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับชุมชนในเขตบริการ

2.1 แนวคิดเกี่ยวข้องกับชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2.2 บทบาทของชุมชนกับการศึกษา

2.3 แนวปฏิบัติของผู้ปกครองนักเรียนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. พระราชบัญญัติ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี

3.1 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546

3.2 เทศบาลจังหวัดสุพรรณบุรี

3.3 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี

4. แนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับที่ตั้งของชุมชน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

6. สรุปหลักการและแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในแต่ละหัวข้อผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. ทฤษฎี แนวคิดเชิงทฤษฎี และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ในการศึกษาทฤษฎี แนวคิดเชิงทฤษฎี และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สามารถสรุปสาระสำคัญได้ 3 ประการคือ ทฤษฎี แนวคิดเชิงทฤษฎี

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทฤษฎี แนวคิดเชิงทฤษฎี เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1.1 ทฤษฎี แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการแสดงพฤติกรรมของบุคคลหรือองค์กรที่รวมกันในการพัฒนาในด้านความรู้ ปัญญา ความสามารถ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง สรุปสาระสำคัญได้ 4 ประการคือ ความหมายของการมีส่วนร่วม แนวคิดในการวัดระดับการมีส่วนร่วม ขั้นตอนและลักษณะการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม จากการศึกษาบทความจากรวบรวม เอกสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วม” ประมวลสรุปได้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 89, 669, 780) ได้ให้ความหมายแยกออกเป็นคำ ประกอบด้วย การ หมายถึง งาน, สิ่งหรือเรื่องที่ทำ ส่วน หมายถึง สิ่งที่แบ่งจากสิ่งรวม และคำว่า ร่วม หมายถึง มีส่วนรวมอยู่ด้วยกัน, รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียว

สุริย์ ศัลย์ศรีสุโรจน์ (2531 : 17) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการร่วมมือปฏิบัติและร่วมในการรับผิดชอบร่วมกัน **เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้**

ดิน ปรัชญหฤฤทธิ์ (2533 : 624) สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องหรือการเข้าไปมีส่วนมีเสียงในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนเข้าไปพิจารณาดูผลกระทบของนโยบาย เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงเป็นนโยบายในครั้งต่อไป

เกียรติศักดิ์ เรืองทองดี (2536 : 12) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การร่วมกันคิดแก้ปัญหา การดำเนินการ การร่วมกันวางแผน ร่วมปฏิบัติงานในรูปแบบการเสียดสละแรงงาน การบริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ และร่วมกันติดตามผลงานบำรุงรักษาธารณประโยชน์ โดยการมีส่วนร่วมอาจจะแสดงออกของบุคคลโดยตรง หรือโดยผ่านองค์กรประชาชนในชุมชน

สุวรรณณี คงทอง (2536 : 15) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรประชาชน ได้ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาการดำเนินงานและกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมกันวางแผนโครงการ ร่วมกันปฏิบัติงานในลักษณะการเสียดสละแรงงานเงินบริจาควัสดุสิ่งของ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์และร่วมติดตามผลงานด้วยความสมัครใจ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (ติน ปรัชญพหุทธิ. 2533 : 628 ; อ้างอิงจาก ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2524. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษยในองค์กร. หน้า 12) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อตนเอง

สนธยา พลศรี (2545 : 44) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้เข้าร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในทุก ๆ ขั้นตอน ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผิดชอบประโยชน์ที่เกิดขึ้น

กู๊ด (Good. 1973 : 115) ให้นิยามของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมเป็นการดำเนินการกิจกรรมร่วมกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ต้องการผลลัพธ์ในสิ่งที่มุ่งหมายอย่างเดียวกัน และทุกคนยอมรับในจุดมุ่งหมายนั้น

โคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen And Uphoff. 1977 : 6) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ในทัศนะของการพัฒนาชนบทว่าการมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วยการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับประชาชน 4 ประการ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ จะทำอะไร และทำด้วยวิธีการอย่างไร
2. มีส่วนในการดำเนินโครงการ ตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการ และการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ
3. มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา
4. มีส่วนในการประเมินผลโครงการ

คอตซ์ (Deutsch. 1977 : 81) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง สภาพการณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกิดการร่วมมือกัน มีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน มีความพยายามที่จะช่วยเหลือกัน ประสานงานกัน โดยมีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน

หวัง (Whang. 1981 : 91-92) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการในการเข้าไปดำเนินงานของบุคคลหรือของกลุ่มเพื่อได้สะท้อนถึงความสนใจของตน หรือเพื่อให้การสนับสนุนทางด้านกำลังงานหรือทรัพยากรต่อสถาบัน/ระบบที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตของพวกเขา

ฟิลลิป (Philip. 1990 : 185-186) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การนำคนในท้องถิ่นที่รู้จักสังคมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอย่างแท้จริงมาร่วมกันทำงานทั้งในรูปความคิด การตัดสินใจ และการกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

จากแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วม สามารถวิเคราะห์แยกลักษณะของสาระสำคัญของความหมายการมี

ส่วนร่วม แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกแสดงลักษณะบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้อง และกลุ่มที่สอง แสดงพฤติกรรม การมีส่วนร่วม ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ความหมายของการมีส่วนร่วมจากแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการ

ลักษณะการมีส่วนร่วม	นักวิชาการ											รวม
	ศรัย์	ดิน	เกียรติศักดิ์	สุวรรณีย์	บุชาติ	ศนธษา	ภูค	โคเฮน	คอบซ์	หวัง	ฟิลลิป	
ลักษณะที่ 1 ผู้เกี่ยวข้อง												
คน/บุคคล			/	/	/	/		/	/	/	/	8
กลุ่มบุคคล				/			/			/		3
องค์กร			/	/								2
ลักษณะที่ 2 พฤติกรรมของบุคคล												
การร่วมมือ	/								/			2
การร่วมรับผิดชอบ	/											1
การเข้าไปเกี่ยวข้อง		/										1
การร่วมคิด			/	/		/					/	4
การร่วมวางแผน			/	/		/			/			4
การร่วมปฏิบัติงาน			/	/		/	/	/		/		6
การร่วมรับผลประโยชน์				/		/		/				3
การร่วมตัดสินใจ					/			/			/	3
การร่วมติดตาม			/	/								2
การร่วมประเมินผล						/		/				2
การช่วยเหลือกัน									/			1
การกระทำโดยมีจุดมุ่งหมาย												
ร่วมกัน									/		/	2

จากการวิเคราะห์ความหมายของนักการศึกษาและนักวิชาการที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น จะเห็นได้ว่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งเห็นว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการรวมกันของบุคคลในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งมองการมีส่วนร่วมในเชิงกระบวนการคือ มีขั้นตอนและมีจุดมุ่งหมายหรือผลประโยชน์ร่วมกัน

จากการสังเคราะห์ความคิดเห็นของนักการศึกษา สรุปว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเข้ามารวมกันโดยร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ในงานใดงานหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายในการทำงานร่วมกัน

1.1.2 แนวคิดในการวัดระดับการมีส่วนร่วม การวัดระดับของการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของชุมชนในเขตบริการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องระหว่างบุคคลกับกิจกรรมของการปฏิบัติงานในหน่วยงาน โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องคือ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ที่ตั้งของชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองกับเขตเทศบาลตำบล และมุ่งศึกษาตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้แนวคิดจากหลักการสร้างเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของ อลงกรณ์ มีสุทธา และสมิต สัชฌุกร (2545 : 24-25) ซึ่งเครื่องมือมีลักษณะเป็นแบบรายการตรวจสอบ (Checklists method) ประเภทถ่วงน้ำหนัก (Weighted checklists) โดยมีแนวคิดว่า พฤติกรรมในการปฏิบัติงานสามารถสร้างเป็นข้อความต่าง ๆ ที่อธิบายถึงลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานตามหัวข้อที่กำหนดแล้วให้เป็นน้ำหนักคะแนน เพื่อให้สามารถพิจารณาภาพรวมได้ชัดเจนขึ้นด้วยการนำน้ำหนักรวมกัน โดยได้นำมาบูรณาการกับแนวคิดของการสร้างแบบสอบถามชนิดประเมินค่า (Rating scale) ของ ลีเคอร์ท เพื่อวัดพฤติกรรม ความคิดเห็นหรือความรู้สึกโดยตีเป็นตัวเลขให้เป็นเชิงปริมาณเพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยกำหนดเกณฑ์ให้ผู้วัดเทียบ (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. 2542 : 119) ซึ่งในการสร้างเครื่องมือวัดที่แพร่หลายมี 4 วิธี คือ วิธีของเธอร์สตัน (Thurston's method) วิธีของ กัตต์แมน (Gutman's scale) วิธี เอส - ดี สเกล (S-D scale : Semantic different scale) และวิธีวัดแบบลิเคอร์ท (Likerts's method) ซึ่งแต่ละวิธีมีข้อดี และข้อจำกัดแตกต่างกัน

จากแนวคิดและความสำคัญดังกล่าวเห็นว่า การสร้างเครื่องมือวัดการมีส่วนร่วมสามารถกระทำได้หลายวิธีและสามารถวัดด้วยการถามหรือตอบข้อคำถามในเรื่องที่ต้องการทราบได้ ซึ่งเพ็ญแข แสงแก้ว (2543 : 141) กล่าวถึงข้อดีของการใช้แบบสอบถามคือ มีความสะดวก และประหยัด สามารถเก็บข้อมูลจากบุคคลได้จำนวนมาก ให้เวลาแก่ผู้ตอบตามสะดวก ผู้ตอบกล้าแสดงความคิดเห็นในการตอบเพราะไม่ต้องเผชิญหน้ากับผู้เก็บข้อมูล และได้ข้อมูลจากผู้ตอบเอง และที่สำคัญสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ง่าย จึงได้จัดทำแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในโดยยึดแนวการสร้างเครื่องมือวัดของลิเคอร์ท ซึ่ง บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2534 : 131) เสนอแนะว่าสามารถกำหนดได้เป็น 3 ระดับ 5 ระดับ และ 7 ระดับ แต่ที่นิยมกันมากคือ การแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยยึดข้อความเป็นหลัก ถ้าข้อความมีลักษณะเป็นบวก ก็จะให้ระดับ 5 แทน เห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับ 4 แทน เห็นด้วย ระดับ 3 แทน ไม่แน่ใจ ระดับ 2 แทน ไม่เห็นด้วย และระดับ 1 แทนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถ้าข้อความมีลักษณะทางลบจะให้คะแนนกลับกัน

จากความสำคัญ ข้อดีของแบบสอบถาม และลักษณะข้อมูลที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงสร้างแบบวัดระดับการมีส่วนร่วม เป็นแบบสอบถามชนิดประเมินค่า 5 ระดับ

สรุปได้ว่า การวัดระดับการมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการที่ทำให้บุคคลได้แสดงความคิดเห็นออกมา เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยใช้การถามและตอบจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยให้นำหนักเป็นคะแนน

1.1.3 ขั้นตอนและรูปแบบของการมีส่วนร่วม จากการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคคลนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะขั้นตอนและรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1.1.3.1 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม จากการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของบุคคลนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะไว้ ประมวลไว้ดังนี้

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2532 : 25) กล่าวถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการลงมือทำเอง ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จอห์น วาณิชกรรมรักษา (ติน ปรัชญพุกทธี. 2533 : 634 ; อ้างอิงจาก จอห์น วาณิชกรรมรักษา. 2526. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร. หน้า 16) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดความต้องการ ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนดำเนินงาน ขั้นที่ 3 ขั้นตัดสินใจ ขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการ และขั้นที่ 5 ขั้นติดตามงาน

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (ติน ปรัชญพุกทธี. 2533 : 633 ; อ้างอิงจาก เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2525. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร. หน้า 11-13) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทว่ามีอยู่ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

อกิน รพีพัฒน์ (2537 : 46) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วม แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุน และการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

เออร์วิน (Ervin. 1976 : 138) ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการให้บุคคลหรือประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานนั้น ๆ เข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหา

ร่วมกัน การใช้วิทยากรที่เหมาะสม ให้การสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดของนักการศึกษา สรุปได้ว่าขั้นตอนของการมีส่วนร่วมนั้น นักการศึกษามีความเห็นแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ของนักการศึกษาที่ใช้แบ่ง มุมมองของการมีส่วนร่วม และงานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม นั้น ๆ จากข้อสรุปดังกล่าวผู้วิจัยคำนึงถึงความครอบคลุมและความสอดคล้องกับงานหลักของสถานศึกษา 4 ชั้น ได้แก่ชั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา ชั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการวางแผน ชั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการติดตามผล

1.1.3.2 รูปแบบการมีส่วนร่วม จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคคลที่นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะไว้ ประมวลได้ดังนี้

กรรณิกา ชมดี (ติน ปรัชญพฤทธิ. 2533 :631 ; อ้างอิงจาก กรรณิกา ชมดี. 2524 : เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษยในองค์กร. หน้า. 13) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วม หลังจากได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการสารคดี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ออกเป็น 10 รูปแบบ ได้แก่

- รูปแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at meeting)
- รูปแบบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการออกเงิน (Financial contribution)
- รูปแบบที่ 3 การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on committee)
- รูปแบบที่ 4 การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of leadership)
- รูปแบบที่ 5 การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)
- รูปแบบที่ 6 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)
- รูปแบบที่ 7 การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)
- รูปแบบที่ 8 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม หรือผู้ริเริ่มการ (Entrepreneurs)
- รูปแบบที่ 9 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน (Employers)
- รูปแบบที่ 10 การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material contribution)

โคเฮน และอัพฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff. 1977 : 213-218) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่ม

ขั้นตอนที่ 2 การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

รูปแบบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโดยการให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร การร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมแรงร่วมใจ

รูปแบบที่ 3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

รูปแบบที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (ดิน ปรัชญพฤทธิ. 2533 :636 ; อ้างอิงจาก ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2524.

เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร. หน้า 12) กล่าวถึง หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า หลักความร่วมมือของประชาชนที่สำคัญยิ่ง ก็คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจังและจริงใจ ทั้งนี้ ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการศึกษา (Education) การร่วมพิจารณา (Consensus) และการตกลงใจร่วมกัน (Consent) ในการแก้ปัญหาหรือการวางโครงการต่าง ๆ การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมก็เพื่อเป็นการให้ประชาชนได้มีสิทธิและมีความเสมอภาคกัน ในอันที่จะรับผิดชอบในสังคม ประชาชนจะมีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบ

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 12-13) ได้เสนอแนะอุดมการณ์ และหลักการของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการทำให้คนที่ถูกละเลยหรือถูกกีดกันที่อยู่ในวงนอกของการพัฒนาได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับพัฒนา ในส่วนที่เป็นกิจกรรม โครงการ หรือการดำเนินงานของรัฐ รวมทั้งการดำเนินชีวิตของประชาชนหรือชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานร่วมกัน

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการมีส่วนร่วมเห็นได้ว่าสอดคล้องกับการวิเคราะห์ความหมายของการมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีรูปแบบสำคัญคือ ผู้มีส่วนร่วมมีบทบาทในการร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินการ การรับประโยชน์ และการประเมินผล ที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีส่วนร่วมนั้น ๆ

1.1.4 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ มีปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ดังนี้

ชูเกียรติ ภัยดี (2536 : บทคัดย่อ) สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมต้องประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม และปัจจัยทางการสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสารมวลชนและสื่อบุคคล

อุทัย คุณเกษม และอรศรี งามวิทยาพงษ์ (2540 : 90-93) เสนอแนะถึงการสร้าง ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องมีทัศนคติที่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาความรู้และจิตสำนึกของตนเอง และเกิดการเรียนรู้ที่ดีต่อการพัฒนาความรู้ และจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง

ประการที่ 2 บุคลากรมีทัศนคติที่เคารพและเชื่อมั่นในศักยภาพการพัฒนาตนเองของมนุษย์ โดยไม่ยึดติดตามคุณค่าหรือนิยามที่สังคมกำหนดในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของ “ความรู้” ซึ่งใช้ระดับการศึกษาในระบบมาเป็นตัวกำหนด

ประการที่ 3 บุคลากรมีทัศนคติเชื่อว่า ความหลากหลายเป็นลักษณะจริงของธรรมชาติ ต้องเชื่อในความแตกต่างของบุคคล มีความคิดเห็นที่ยืดหยุ่น ใจกว้าง และยอมรับความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันได้

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ประกอบด้วยปัจจัยใหญ่ ๆ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมจะช่วยให้ชุมชนมีความพร้อมในการจัดการศึกษา การกระตุ้นของระบบการเมืองการปกครองท้องถิ่น ปัจจัยที่สองเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธาของชุมชนต่อโรงเรียน ความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของความภาคภูมิใจของชุมชนต่อโรงเรียน และความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน และปัจจัยที่สามเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียน

ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2543 : บทคัดย่อ) สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาที่มี 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะของกรรมการโรงเรียนและความสัมพันธ์ที่มีต่อโรงเรียน 2) ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน 3) ด้านพฤติกรรมของครู 4) ด้านการปฏิบัติต่อกรรมการโรงเรียน และ 5) ด้านผลงานของโรงเรียน โดยมีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ยในระดับมากทุกด้าน

ชาฟกิน (Chavkin. 1989 : 119-123) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมให้การศึกษาในโรงเรียนน้อย เพราะมีความรู้สึกกลัว ไม่กล้า หรือไม่มั่นใจเมื่อต้องเข้ามาทำงานใกล้ชิดกับคณะครูในโรงเรียน

ยาว (Yao. 1988 : 223-225) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมต่อการศึกษาในโรงเรียนของผู้ปกครองที่เป็นชนชาติเอเชีย พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้สึกว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่

เหมือนกับเป็นการไม่ให้เกิดริตซึ่งกันและกัน เมื่อได้พูดคุยกับครูเพราะดูคล้ายกับว่าพวกเขาผู้ปกครองกำลัง
 ตรวจสอบอะไรบางอย่างพวกเขาครูอยู่

ไลออนทอส (Liontos, 1992 : 41-42) กล่าวว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ
 ผู้ปกครองจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่า ผู้ปกครองมีความรู้สึกที่ตนเองมีความรู้ความสามารถเพียง
 พอที่จะร่วมได้หรือไม่ มีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในระบบโรงเรียนหรือไม่และความรู้
 สึกเกี่ยวกับคุณค่าของตนเองเพียงใด นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความคิดเดิม ๆ ของผู้ปกครอง เช่น
 ผู้ปกครองที่มีความคิดว่าเรื่องของการจัดการศึกษานั้นควรปล่อยให้เป็นที่ของโรงเรียน เมื่อคิด
 อย่างนี้แล้วก็จะเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก

จากแนวคิดของนักวิชาการมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในแนวเดียวกันคือ ปัจจัยที่ทำให้
 ให้เกิดการมีส่วนร่วมนั้น จะต้องอาศัยบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเป็นสำคัญ เพราะจำเป็น
 ต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ และประการที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ต้องมีแนวคิดหรือมี
 อุดมการณ์เดียวกัน

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยตัวบุคคล (ผู้บริหาร ครู
 ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำในชุมชน) สิ่งแวดล้อม (สภาพโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม
 ประเพณี) และระบบการบริหารจัดการ

1.2 ทฤษฎี แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายใน เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไป
 ตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ตามที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดไว้ สามารถสรุป
 สาระสำคัญ ได้ 6 ประการ คือ ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขอบข่ายของ
 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระบบการประกันคุณภาพภายใน จุดมุ่งหมาย
 สำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของการมีส่วนร่วมในการ
 ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยสรุปและนำเสนอตามลำดับดังนี้

1.2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายใน มีหน่วยงาน และนักวิชาการให้ความหมาย ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525 : 492, 187, 607) ให้ความหมาย
 ของคำว่าประกันคุณภาพภายใน โดยแยกความหมาย ดังนี้

ประกัน หมายถึง รับรองว่าจะรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น, รับรองว่าจะมีหรือไม่มี
 เหตุการณ์นั้น

คุณภาพ หมายถึง ลักษณะความดี, ลักษณะประจำบุคคลหรือสิ่งของภายใน หมายถึงข้างใน

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 3) ได้กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ การประกันคุณภาพภายใน หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

รุ่ง แก้วแดง (2543 : ก) ให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพภายใน คือกระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพซึ่งเป็นภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องทำอยู่แล้ว การประกันคุณภาพจึงไม่ใช่เรื่องใหม่ หรือเป็นเรื่องแปลกแยกไปจากงานปกติ และมีใช่เป็นการประเมินเพื่อประเมิน ไม่เน้นการสร้างเอกสาร แบบวัด หรือแบบประเมินเป็นจำนวนมาก แต่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระทรวงมหาดไทย (2544 : 3) ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กิจกรรมควบคุมคุณภาพในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า หน่วยงานสามารถดำเนินงานตามภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ

สมคิด พรหมชัย และสุพักตร์ พิบูลย์ (2544 : 6) ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายใน หมายถึงการติดตามตรวจสอบและตัดสินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 5-6) ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินงานตามภารกิจของโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการว่าการดำเนินงานของโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2545 : 6) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพว่าหมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการทั้งหมดที่เป็นระบบและมีการวางแผนล่วงหน้าอันเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสร้างความมั่นใจในระดับหนึ่งว่าสินค้าหรือบริการหนึ่ง ๆ จะมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นเป็นการให้ความหมายในเชิงกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งจะต้องมีระบบการวางแผนการทำงาน มีการดำเนินการร่วมกัน มีการตรวจสอบประเมินผล และมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาโดยบุคคลในสถานศึกษาเป็นหลัก ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญแก่ระบบการประเมินผลที่สถานศึกษาต้องจัดให้อยู่ในระบบบริหารจัดการ

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการตามภารกิจหลักของโรงเรียนที่เป็นระบบ และมีการวางแผนล่วงหน้า เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 21-22) ประกอบด้วย การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี และการผลุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการ ตามภารกิจหลักของโรงเรียนที่เป็นระบบ และมีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผลุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

1.2.2 ขอบข่ายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย การดำเนินงานในด้านต่อไปนี้ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2544 : 26-27)

1.2.2.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ มีขอบข่ายงาน ดังนี้

1. จัดระบบโครงสร้างการบริหาร จัดการให้เอื้อต่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วม และมีการประสานสัมพันธ์กันทุกฝ่ายทุกคน ให้เหมาะสมกับสถานภาพของสถานศึกษา
2. เตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยพัฒนาให้เห็นความสำคัญและมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพ
3. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดแนวทางให้ความเห็นและข้อเสนอแนะและแต่งตั้งคณะบุคคลทำการตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษา
4. จัดให้มีการจัดเก็บข้อมูลที่เพียงพอในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

1.2.2.2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา มุ่งเน้นมาตรฐานด้านผลการเรียนรู้ของ

ผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่หลักสูตรกำหนด มาตรฐานของหน่วยงาน
ต้นสังกัด และมาตรฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.2.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดทำแผนของสถานศึกษาอย่าง
เป็นระบบบนพื้นฐานข้อมูลของสถานศึกษา โดยเริ่มจากกำหนดวิสัยทัศน์ ความคาดหวัง ที่เป็น
สภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาตามแผนระยะยาว โดยต้องคำนึงถึง
ความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.2.2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้บริหาร บุคลากร
ภายในสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันดำเนินงาน กำกับ ติดตาม การดำเนินงานอย่าง
มีระบบ และต่อเนื่อง

1.2.2.5 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา เมื่อการดำเนินงานเป็นไป
ได้ระยะหนึ่ง สถานศึกษาต้องมีการตรวจสอบ ทบทวน และติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหาร
บุคลากรในสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด

1.2.2.6 การประเมินคุณภาพการศึกษา สามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ ได้แก่
การประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามสาระการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน และประเมิน
ตามมาตรฐานสถานศึกษา

1.2.2.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี การนำข้อมูล ผลการประเมิน
มาตรฐานคุณภาพการตรวจสอบและทบทวนภายในและภายนอกมาประมวลรายงานผลการพัฒนา
แก่หน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณชน

1.2.2.8 การผลุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการนำผลการตรวจสอบ
ติดตาม และทบทวนในช่วงก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังการดำเนินการ นำมาเป็น
ข้อมูลย้อนกลับเพื่อส่งเสริม พัฒนา และประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน

1.2.3 ความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะ
ต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้
เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถ
ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรมคุณธรรม รู้จักฟังตนเอง และ
สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สทศ. 2543 : 1-2)

ในปัจจุบันสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี
สารสนเทศทำให้โลกเต็มไปด้วยข่าวสาร ข้อมูล วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมากจากอิทธิพล
ของกระแสโลกาภิวัตน์ คนไทยรับรู้ข่าวสารได้กว้างขวางขึ้น ดังนั้นบุคคลจึงมีช่องทางรับรู้ได้หลาย

รูปแบบและในอนาคตบุคคลจะแสวงหาแนวทางและการค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยสามารถเรียนจากสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่นำเสนอความรู้หลากหลาย และเรียนจากสิ่งที่เป็นจริงในสังคม ผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และสร้างรูปแบบการเรียนรู้ของตนเองตามความพอใจเพื่อสั่งสมประสบการณ์และเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542ก : 1-2)

ในสถานการณ์ปัจจุบันยังพบว่าประเทศไทยมีปัญหาวิกฤตทางภูมิปัญญา กล่าวคือคนขาดคุณภาพส่งผลให้กระทบกระเทือนถึงระบบต่าง ๆ เช่น ระบบราชการ การเมืองไม่มีคุณภาพ คนไทยไม่รักการเรียนรู้ ปัญหายาเสพติด ศีลธรรมเสื่อมโทรม นิยมบริโภคเทคโนโลยีต่างชาติ ไม่รักษาสິงแวดล้อม และวัฒนธรรมไทยอันดีงาม ไม่เห็นความสำคัญของส่วนรวม แม้ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยมาโดยตลอด แต่คุณภาพการศึกษาของไทยก็ยังต่ำกว่าหลายประเทศในเอเชีย เช่น คุณภาพของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เกี่ยวกับผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในระดับมัธยมศึกษาของกรมวิชาการ ปี 2540 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาต่าง ๆ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่มีค่าต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นต้น (กรมวิชาการ. 2542 : 18)

นอกจากนั้นครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ขาดความมีจิตสำนึกและวิญญูณของความเป็นครู ยังไม่กระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เนื่องจากขาดแรงจูงใจในการทำงานในลักษณะของผู้มีวิชาชีพครู เนื่องจากมีเหตุปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าตอบแทนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่นในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542ก : 4) ปัญหาดังกล่าว วิทยากร เชียงกูล (2542 : 93-95) ได้กล่าวถึงปัญหาคุณภาพครู ตกต่ำได้แก่ ค่าตอบแทนความก้าวหน้าและความท้าทายของอาชีพครูค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับอาชีพอื่น สถานศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตครูมีระบบการศึกษาที่ล้าสมัย คุณภาพของผู้จบการศึกษาจึงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ระบบการบริหารราชการ มุ่งเพื่อประโยชน์ของข้าราชการมากกว่าประชาชน ขาดการตรวจสอบควบคุมที่มีประสิทธิภาพ การรวมอำนาจส่วนใหญ่อยู่ที่ศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้หน่วยปฏิบัติมีอำนาจในการ ตัดสินใจค่อนข้างน้อย การกำหนดนโยบาย แผนงานและงบประมาณ ขาดความเป็นเอกภาพหรือความเป็นหน่วยเดียวกันในลักษณะของภารกิจกระทรวง แต่ละกรมมีอิสระมากเกินไป จนไม่สามารถประสานนโยบาย แผน และงบประมาณ ในภาพรวมได้ การปฏิบัติงานจึงเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542ก : 3)

ปัญหาและความจำเป็นข้างต้นชี้ให้เห็นว่ามีความจำเป็นหลายประการที่ต้องมีระบบของการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นมาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ของชาติด้วยการให้การศึกษามีคุณภาพ แก่คนในชาติ อันเป็นการ

เพื่อให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข จะได้ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างมี ศักดิ์ศรีในสังคมโลกต่อไป การประกันคุณภาพภายในจึงเป็นงานสำคัญของสถานศึกษา โดยสถานศึกษา เพื่อผู้เรียน และสังคมโดยรวม (สทศ. 2543 : 1- 2)

จากความเป็นดั่งกล่าวข้างต้นทั้งหมดนั้น สรุปได้ว่าคุณภาพการจัดการศึกษาของไทย จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก โดยจำเป็นต้องพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมของคนในชาติ ทั้งนี้ต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย โดยเฉพาะสถานศึกษานั้นต้องจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพ ตามมาตรฐาน เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและสังคมมีความมั่นใจ โดยสถานศึกษาจะต้องมีการประเมินตนเอง เพื่อปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ตลอดเวลา

1.2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภารกิจตามปกติของสถานศึกษาที่ต้องบริหารจัดการ และดำเนินการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่า การดำเนินการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพการศึกษา จึงมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการป้องกัน ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มี ประสิทธิภาพ และผลผลิตไม่มีคุณภาพ (สทศ. 2543 : 7) ทั้งนี้ โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2541 : 3-42) เพื่อเป็นหลักในการประกันคุณภาพการศึกษา คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อให้มี สักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต มุ่งให้โรงเรียนเป็นฐานของการบริหารจัดการ มีอำนาจในการตัดสินใจ บริหารจัดการการศึกษาด้วยตัวเอง มีระบบตรวจสอบที่โปร่งใส ชุมชน และสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ โรงเรียนสามารถสร้างผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ ส่งเสริม ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินการจัดการศึกษา อันจะทำให้เกิดความรู้สึกรัก เป็นเจ้าของ มีความผูกพัน และมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีอำนาจในการดำเนินงานจัดการศึกษาซึ่งเป็นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับ ประชาชนโดยตรง ประชาชน และสังคม มีส่วนร่วมตรวจสอบโรงเรียนได้ทั้งในเรื่องมาตรฐาน การศึกษา หรือผลลัพธ์อันเกิดจากการดำเนินงาน ของโรงเรียน อันจะนำมาซึ่งความเชื่อมั่นเชื่อถือ และความศรัทธา ของผู้ปกครองและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 5) ได้มีการกำหนดแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ 2 ประการ คือ กระจายอำนาจในการบริหารงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ส่วนกรมวิชาการ (2542 : 3) ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ โดยกำหนดหลักการไว้ 3 ข้อ คือ รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหาร งานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและทรัพยากรให้จังหวัด และสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และโรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ นักเรียน ผู้ปกครอง และมาตรฐานการศึกษา

จากแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเหมือนกัน คือ กำหนดแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม โดยกระจายอำนาจความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษา

แนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า แนวคิดในการประกันคุณภาพศึกษานั้นเพื่อต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานเป็นที่ศรัทธา เชื่อมั่นแก่ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ทั้งนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลและองค์กรต่างๆเช่นผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.2.5 ระบบการประกันคุณภาพภายใน

ระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา ได้มีการพัฒนากันอยู่ในขณะนี้ มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ (สทศ. 2543 : 7-8) การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการพัฒนาการศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และการประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง

ในการดำเนินงานนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข :16-19) ได้เสนอแนะขั้นตอนของกิจกรรมสำคัญดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality control) ต้องเริ่มจากการเตรียมความพร้อมของบุคลากร แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ วางแผนและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ กำหนดมาตรฐานการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และดำเนินกิจกรรมตามแผน

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุง (Quality audit & improvement) ดำเนินการใน 2 ลักษณะคือ การตรวจสอบภายใน เป็นกระบวนการที่ให้สถานศึกษาทำการตรวจสอบหรือประเมินการทำงานของสถานศึกษาเอง โดยครอบคลุมเป้าหมาย จุดเน้น และภารกิจงานทั้งหมดตามที่วางแผนเอาไว้ และการตรวจสอบภายนอก เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาจากมุมมองของบุคคลภายนอกซึ่งได้แก่ ผู้บริหารระดับเหนือกว่าสถานศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ ชุมชน และผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพ (Quality assessment) เป็นการดำเนินงานของระดับกรม จังหวัด และอำเภอ ร่วมกันประเมินคุณภาพตามกรอบมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ

สรุปได้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายใน มีการดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์กัน

3 ขั้นตอน ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

1.2.6 จุดมุ่งหมายสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน การประกันคุณภาพภายใน มีจุดมุ่งหมายสำคัญ ประมวลได้ดังนี้

สงบ ลักษณะ (2541 : 2) ได้กล่าวว่า เหตุที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นความคิดที่ตรงกับความรับผิดชอบ (Accountability) ที่สังคมจะมีสิทธิ์เรียกร้องให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาได้พิจารณาให้การศึกษาพัฒนาบุคลากรของเขาอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อให้บุคลากรของเขามีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล สนองความสนใจ ความต้องการและความถนัดที่แตกต่างกัน และข้อสำคัญทุกคนมีคุณสมบัติตามมาตรฐานคุณภาพที่สังคมต้องการ เป็นการคุ้มครองผู้บริโภค

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ (กศ. 2543 : 11) และ กรมสามัญศึกษา (2540 : 3) มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังจำแนกไว้เป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษามีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากองค์กรประกันคุณภาพการศึกษา อันเป็นการทำให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่า สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

2. การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของทุกคนในสถานศึกษา ทั้งนี้บุคลากรทุกคนต้องร่วมมือกันพัฒนา ปรับปรุง คุณภาพ โดยร่วมกันวางแผนพัฒนา ปฏิบัติตามแผนที่มีเป้าหมายชัดเจน มีการตรวจสอบประเมินผล และ

พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบที่มีความโปร่งใส และทุกคนมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาร่วมกัน

3. การประกันคุณภาพการศึกษานอกจากเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ครู – อาจารย์ ที่ต้อง ร่วมกันทำแล้ว จะต้องส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องเช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วม รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง โดยร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามี คุณภาพ ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

จากแนวคิดดังกล่าว ดังที่หน่วยงานต่างๆ และบุคคลได้กล่าวไว้ เห็นได้ว่ามีจุดมุ่งหมาย เดียวกันนั่นคือ ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ทั้งนี้สถานศึกษาต้องร่วมมือกับบุคคลและองค์กรภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วม จัดการศึกษา โดยร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล สามารถสรุปประเด็นสำคัญให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของ การพัฒนา โดยสถานศึกษาต้องปรับปรุง และพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ต่างๆของผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเต็มศักยภาพ สนองความต้องการ ความถนัดและความ สนใจของผู้เรียน ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรม ตามที่สังคมต้องการ

2. เพื่อให้สถานศึกษามีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และมีการดำเนินการ อย่างต่อเนื่องโดยต้องมีการกำหนดเป้าหมาย วิธีการทำงาน มีระบบการนิเทศ และกำกับติดตาม ตลอดจนการประเมินผล และมีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ เพื่อหาจุดเด่นจุดอ่อนและมีการ พัฒนา ปรับปรุงแก้ไขตลอดเวลา ตลอดจนรวบรวมข้อมูลเพื่อรายงานผลการดำเนินการต่อ ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน

3. เพื่อให้ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญในการ ประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีการร่วมมือกันดำเนินการตั้งแต่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ เพื่อต้องการให้ผู้เรียน มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม

1.2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน

ในการที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ร่วมในการตัดสินใจ ร่วมการวางแผน ร่วมการดำเนินการ และร่วมรับประโยชน์ จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2 ประเภท ได้แก่ ทฤษฎี ความต้องการของบุคคล และทฤษฎีความต้องการ ซึ่งผู้วิจัยสรุปและนำเสนอ ดังนี้

1.2.7.1 ทฤษฎีความต้องการของบุคคล ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของความ ต้องการของบุคคล ดังต่อไปนี้

ฮิลการ์ด (จำเนียร สังข์ทอง, 2540 : 16 ; อ้างอิงจาก Hilgard, 1962. *Introduction to psychology.*) กล่าวว่า การตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนนั้นย่อมมีเหตุผลและ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบของตัวบุคคลกับองค์ประกอบทาง สิ่งแวดล้อม การที่จะตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องผ่านกระบวนการทางความคิดที่สลับซับซ้อน แล้วนำไปสู่การเลือกปฏิบัติเพื่อสนองความต้องการ

พรณราช ทรัพย์ประภา (2529 : 42) กล่าวว่า ความต้องการ (Needs) หมายถึง สภาพ ขาดแคลนซึ่งเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ที่ร่างกายขาดความสมดุลทางสรีระหรือทางใจ เช่น เวลาที่เราคอแห้ง เนื่องจากพูดมาก เนื้อเยื่อที่ลำคอขาดน้ำเราก็จะรู้สึกกระหายน้ำทันที หรือที่เราารู้สึกต้องการอาหาร (หิว) ก็เพราะเกิดความขาดแคลนน้ำตาลในกระแสเลือด เป็นต้น

เสรี มีสุข (2544 : 11) ได้กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง ความแตกต่างระหว่าง สภาพการณ์ที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่พึงจะเป็นในอนาคต

จะเห็นได้ว่าแนวคิดของนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของความ ต้องการเป็นไปในทำนอง เดียวกัน คือ ในเรื่องความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์หรือพึงจะเป็นใน อนาคต ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความต้องการ หมายถึง สภาพการขาดแคลนสิ่งใดสิ่งหนึ่งในปัจจุบัน และหรือพึงประสงค์ที่จะได้สิ่งนั้น ฉะนั้นการเข้าไปมีส่วนร่วมกับสิ่งใดต้องเป็นความต้องการของ บุคคลคนนั้นด้วย

1.2.7.2 สาละสำคัญของทฤษฎีความต้องการ ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ประมวลได้ดังนี้

1. ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's motivated need hierarchy theory) แอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) ได้คิดทฤษฎีความต้องการที่เรียกว่า ทฤษฎีอีอาร์จี (ERG : Existence - Relatedness - Growth Theory) โดยแบ่งความต้องการของบุคคลเป็น 3 ประการ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544 : 52 ; อ้างอิงจาก Alderfer, 1972. *Existence Relatedness and Growth...*) คือ ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence needs) เป็นความต้องการที่ต้องตอบสนองเพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไป ได้แก่ ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย ความต้องการมี สัมพันธภาพกับผู้อื่น (Relatedness needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่มีมิตรสัมพันธ์กับบุคคล รอบข้างอย่างมีความหมาย ความต้องการเจริญก้าวหน้า (Growth needs) เป็นความต้องการสูงสุด รวมถึงความต้องการได้รับการยกย่องและความสำเร็จในชีวิต

2. ทฤษฎีความต้องการความสำเร็จของแมคเคลแลนด์ (McClelland's achievement motivation theory) ได้เน้นความต้องการไว้ 3 ประการ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544 : 52-53 ; อ้างอิงจาก McClelland, 1965. "Toward a theory of Motive Acauistion." p. 321-323) คือ ความต้องการประสบความสำเร็จ (Need for achievement) เป็นความต้องการมีผลงานและบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา ความต้องการมีมิตรสัมพันธ์ (Need for affiliation) เป็นความต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ความต้องการอำนาจ (Need for power) เป็นความต้องการมีอิทธิพลและครอบงำเหนือผู้อื่น

3. ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's need hierarchy theory) มาสโลว์ (Maslow) ได้แบ่งความต้องการของคนออกเป็น 5 ระดับ (เสรี มีสุข, 2544 : 12-13 ; อ้างอิงจาก Hoy and Cecil, 1991. *Education Administration*, p. 170-172) ดังนี้ ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological need) คือ ความต้องการขั้นเริ่มต้น เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตจะขาดมิได้ ความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ความต้องการอาหาร ความต้องการทางเพศ ความต้องการพักผ่อน หลับนอน เป็นต้น ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and security need) คือ ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับความพึงพอใจ ความต้องการขั้นต่อไปจะต้องการความคุ้มครองอันตรายต่าง ๆ ที่จะมีต่อร่างกายและจิตใจ เช่น อุบัติเหตุ อาชญากรรม เป็นต้น ความต้องการการยอมรับ และความรักจากกลุ่ม (Belonging and love need) คือ ความต้องการการยอมรับและความรักจากกลุ่ม เมื่อได้รับความต้องการทางร่างกายและความมั่นคงปลอดภัยแล้ว ความต้องการความรักความพอใจการยอมรับก็จะปรากฏขึ้นอีก ให้สังคมยอมรับคนว่าสำคัญ ความต้องการอยากเป็นใหญ่มีเกียรติยศ ชื่อเสียง (Esteem need) คือ ความต้องการที่จะให้คนหรือกลุ่มคนนับถือตน ได้รับการยกย่องสรรเสริญในสังคม เป็นที่ยอมรับของคนทั้งหลายแล้วแต่เป็นความต้องการของมนุษย์ ความต้องการความสำเร็จความสมหวังในชีวิต (Self-actualization need) คือ ความต้องการสัมฤทธิ์ผล และการพัฒนาศักยภาพที่แท้จริงแห่งตน ต้องการเป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริง ซึ่งมาสโลว์ถือว่าเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีความต้องการของแต่ละบุคคล พบว่า มีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกันคือ จะกล่าวถึงความต้องการมีชีวิต ความต้องการประสบความสำเร็จ และความ ต้องการมีมิตรสัมพันธ์ ที่ติดต่อกันกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความต้องการเป็นการศึกษาความต้องการของแต่ละบุคคลทั้งภายใน และภายนอก คือ การที่บุคคลอยู่ในสภาพขาดแคลนหรือมีความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่งจึงมีความ ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อสนองความต้องการของบุคคล

1.3 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เป็นแนวทางที่สถานศึกษาทุกแห่งใช้เป็นหลักในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ให้เป็นที่ยอมรับของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยนำเสนอแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา 2 ประเด็น คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กับการประกันคุณภาพการศึกษา และขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.3.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กับการประกันคุณภาพการศึกษา

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 4 ได้อธิบายคำที่เกี่ยวข้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 3) ไว้ดังนี้

มาตรฐานการศึกษา หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพภายใน หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

การประกันคุณภาพภายนอก หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ในหมวด 6 ที่ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 มาตรา 48 และมาตรา 49 ได้บัญญัติให้โรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542ก : 24-25) ดังนี้

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงาน

ต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผล การจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและ หลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

สรุป พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้มีระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของ ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ทั้งนี้จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคล คณะบุคคลและ องค์กรต่างๆที่ร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบ และร่วมปรับปรุงแก้ไข อย่างมี ระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้จะต้องมีการรายงานผลให้หน่วยงานต้นสังกัด ผู้เกี่ยวข้อง และสาธารณชน ทราบทุกปี

1.3.2 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546ข : 21-22) มาตรา 47 วรรคสอง ได้บัญญัติให้มีการกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกัน คุณภาพการศึกษา โดยต้องกำหนดเป็นกฎกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง ฯ จึงมีประกาศเรื่องระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ ให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผน พัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพ การศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผลุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการดำเนินการดังกล่าว ให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการสนับสนุนและกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

2. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับชุมชนในเขตบริการ

จากการศึกษาแนวคิดในด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการนำชุมชน ครอบครัว หรือผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษา มีดังนี้

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

วิชิต นันทสุวรรณ และจำนงค์ แรกพินิจ (2541 : 37-38) เสนอแนะว่า ชุมชนควรมี บทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะชุมชนเป็นแหล่งของกระบวนการเรียนรู้ที่

ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงหรือการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคน ความรู้ และทรัพยากร ซึ่งกลายเป็นตัวกำหนดรูปแบบที่สำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง เพราะชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบอันได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 คือ คน ประกอบด้วย ผู้รู้หรือผู้ทรงภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน กลุ่มหรือองค์กร และชาวบ้านทั่วไป องค์ประกอบที่ 2 คือ ความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้จากภายนอกหรือที่เป็นภูมิปัญญาสากล และองค์ประกอบที่ 3 คือ ทรัพยากร ประกอบด้วย โภกทรัพย์ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ พืชและสัตว์ เงินทุน และผลผลิต เป็นต้น

ไลออนทือส (Liontos, 1992 : 30-31) ให้แนวคิดว่า ในสหรัฐอเมริกาได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนเกิดขึ้นใหม่ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้แก่ ทุกครอบครัวมีศักยภาพ ผู้ปกครองมีความสามารถที่จะเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ ได้ ผู้ปกครองมีมุมมองที่สำคัญเกี่ยวกับบุตรหลานของตนเอง ผู้ปกครองส่วนมากรักและห่วงใยในบุตรหลานของตนเอง ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่อยู่จริงและมีคุณค่า และครอบครัวจำนวนมากมีแบบแผนของตนเอง

แนวความคิดของเวนเดอร์กริฟท์และกรีน (Vandergrift and Greene, 1992 : 57-59) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีองค์ประกอบสองอย่าง คือ 1) ผู้ปกครองเข้าร่วมในฐานะเป็นผู้ให้การสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก 2) ผู้ปกครองเข้าร่วมในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนสำคัญ การมุ่งเฉพาะองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งย่อมไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับการศึกษาของเด็กได้ อย่างไรก็ตาม การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทั้งสององค์ประกอบนั้นเป็นเรื่องยาก ถ้าหากว่าผู้ปกครองต้องทำงานนอกบ้านหรือเมื่อมีผู้ปกครองเพียงคนเดียวอยู่ที่บ้าน

เบอร์ลา, เฮนเดอร์สัน และเคเรวสกี (Berla, Henderson and Kerewsky, 1989 : Unpaged) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการให้การศึกษาไว้ดังนี้ โรงเรียนควรกำหนดรูปแบบการนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมให้เป็นนโยบายของทางโรงเรียน ควรทำให้เกิดความแน่ใจว่า ในโรงเรียนนั้นจะต้องมีคนอย่างน้อยหนึ่งคน ที่รู้จักนักเรียนทุกคนเป็นอย่างดี ต้องสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร และรักษาบรรยากาศนั้นไว้ให้ได้ตลอดไป โรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองกับผู้ปกครองได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบ้าง ควรจ้างเจ้าหน้าที่ทำงานเต็มเวลาไว้คนหนึ่ง เพื่อติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองโดยเฉพาะ และควรจัดให้มีห้องพักสำหรับผู้ปกครองขึ้นภายในโรงเรียน โรงเรียนควรจะต้องรู้ว่าผู้ปกครองต้องการที่จะได้รับบริการอะไรจากทางโรงเรียนบ้าง แล้วพยายามหาทางสนองความต้องการนั้น ๆ ให้ได้ และในกรณีที่ผู้ปกครองเป็นชนกลุ่มน้อยที่ต่างวัฒนธรรมออกไป และมีข้อจำกัดทางภาษา โรงเรียนควรจัดให้มีล่ามไว้บริการ

วันชัย วัฒนศัพท์ (2545 : 25-28) *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของประชาชน*) กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของประชาชน คือ เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา สร้างฉันทามติ (Consensus building) เพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่ร้ายแรงที่สุด” การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม การคาดคะเนความหวังกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน และการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

สำหรับในประเทศไทย ได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีความสำคัญ ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการให้การศึกษาแก่บุตรหลานไว้ในมาตรา 11 ว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดการศึกษาให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว สำหรับมาตรา 14 กล่าวไว้นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัวยุทธพรหมชน และสถาบันอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาที่สำคัญที่สุดในขณะนี้ แต่ก่อนที่จะมีกฎหมายฉบับนี้เกิดขึ้นมีพ่อแม่หลายคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาร่วมในหลายลักษณะ บางคนเข้ามามีส่วนร่วมกับครูในการวางแผนทำกิจกรรมบางอย่างที่บ้านร่วมกับครูซึ่งดำเนินการอยู่ที่โรงเรียน พ่อแม่บางคนเปิดบ้านให้เด็กที่สนใจมาเรียนรู้กิจการและสิ่งต่าง ๆ ในบ้าน พ่อแม่บางคนนำลูกออกจากโรงเรียนเพื่อสอนเนื้อหาสาระหรือใช้วิธีการจัดการเรียนรู้อุปแบบใหม่ที่เชื่อว่าจะทำให้ลูกได้พัฒนาขึ้น มีลักษณะที่พึงประสงค์

การร่วมมือของพ่อแม่ในการจัดการศึกษานั้นมีผลดีหลายประการ ไม่เฉพาะแต่ผลการเรียนรู้ของเด็กเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตของเด็ก และมีทัศนคติทางบวกต่อตนเองด้วย (นภเนตร ธรรมบวร, 2540 : 136-137) นอกจากนี้ยังเกิดผลดีต่อพ่อแม่ด้วยเช่นกันกล่าวคือพ่อแม่ได้ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของตนเองเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และ บังอร เสรีรัตน์, 2543 : 5)

ในต่างประเทศได้มีการตื่นตัวเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองและครอบครัวในการให้การศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2541 - 2545 ที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน โดยมีดัชนีวัดการปฏิบัติงานดังนี้ (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และ บังอร เสรีรัตน์, 2543 : 7) ร้อยละ

ของนักเรียนที่มาโรงเรียนโดยการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ และทำการบ้านแล้วเสร็จ จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากตลอดห้าปีข้างหน้า ร้อยละของเด็กเล็ก ที่อ่านหนังสือกับผู้ปกครอง และอ่านด้วยตัวเองที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยวันละ 15 นาที (สัปดาห์ละ 5 วัน) จะเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 90 ภายในปี 2545 และร้อยละของผู้ปกครองซึ่งกล่าวว่าโรงเรียนกระตือรือร้นที่จะกระตุ้นและอำนวยความสะดวกให้ครอบครัวมีส่วนร่วม โดยเอาใจใส่และตอบสนองความสนใจของผู้ปกครองและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับบุตรหลานของตนนั้น จะมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สภาพครอบครัวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และ บังอร เสรีรัตน์ (2543 : 7-8) พบว่า ครอบครัวยากจนซึ่งหาเช้ากินค่ำ และมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี มักจะไม่ให้ความสนใจการศึกษาเท่าใดนัก มักจะไว้ว่างใจครูและเห็นดีเห็นชอบกับครูในการดูแลลูก ๆ ให้การศึกษาดูแบบของโรงเรียน มอบภาระในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนโดยเฉพาะพ่อแม่ที่ต้องทำงานทั้ง 2 คน แต่ครอบครัวที่มีฐานะดี ร่ำรวยและมีความพร้อม จะมีเวลาและแนวคิดในการให้การศึกษาแก่ลูก ๆ และมักจะเตรียมเด็กสำหรับการอยู่ในสังคมในอนาคตมากขึ้น ซึ่งในการเตรียมจะเป็นในลักษณะใดขึ้นกับความเชื่อที่ผู้ปกครองยึดถือ เช่น สังคมเมืองอาจจะมีกรจ้างครูสอนพิเศษ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ปกครองที่มีฐานะจะมีความมั่นใจที่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับครูแนะนำครูในกรณีการจัดการศึกษาไม่เหมาะสม แต่พ่อแม่ที่มีฐานะยากจนและมีความรู้ที่น้อย มักไม่มั่นใจที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู แต่แม้พ่อแม่จะมีความรู้ในลักษณะอย่างไรฐานะทางเศรษฐกิจระดับไหนภารกิจของโรงเรียนและครูจะต้องทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์ระหว่างโรงเรียนกับพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยใช้ภาษา ง่าย ๆ ตรงไปตรงมาและอบอุ่น

2.2 บทบาทของชุมชนกับการศึกษา

จากการศึกษารายบทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษา มีดังนี้

วิจิต นันทสุวรรณ และจันทน์ แรกพินิจ (2541 : 22-35) ได้กล่าวถึงบทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษา

2.2.1 บทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษาของไทยในอดีต ชุมชนในอดีตจะเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญต่อการศึกษา เนื่องจากเดิมการศึกษาจะอยู่ที่วัด วัดจึงเป็นศูนย์กลางในการศึกษา ชุมชนในอดีตได้ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ หรือหลังศรัทธา และทรัพย์สินเงินทองจำนวนมาก ในการก่อสร้างและบำรุงวัด เพื่อให้เป็นสถานที่เรียนของบุตรหลาน วัดในอดีตจึงไม่เพียงแต่ใช้ทำพิธีกรรม แต่เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของชุมชน ชุมชนจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษา เนื่องจากการศึกษาของชุมชนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นที่วัดและบ้านและครอบครัว ซึ่งต่างมีจุดหมายเดียวกัน

2.2.2 สถานภาพของชุมชนภายใต้การจัดการศึกษาของรัฐ รัฐได้เข้ามามีบทบาท โดยเข้ามาเป็นเจ้าของ และเป็นผู้จัดการศึกษา การขยายอำนาจนี้ทำให้เกิดการดึงเด็กออกจากพ่อแม่ ครอบครัว และชุมชนเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยรัฐกำหนดให้ประชาชนและชุมชนเป็นเพียงผู้สนับสนุนการจัดการศึกษาเท่านั้น ส่วนการจัดการเรียนการสอนอยู่ในความควบคุมของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชน ส่งผลให้คนในชนบทส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้คนทั่วไปเกิดตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นมีผลมาจากการจัดการศึกษาที่ผิดพลาด

2.2.3 บทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ได้ปรับเปลี่ยน บทบาทและรูปแบบในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในรูปองค์กร มีกระบวนการมีส่วนร่วม และเกิดการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชน

วิชิต นันทสุวรรณ และจันทน์ แรกพิณี (2541 : 65-66) ได้สรุปถึงบทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปได้ 2 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการของการกระจายอำนาจทางการศึกษา ชุมชนจึงมิได้ดำเนินการอย่างเป็นอิสระ แต่มีบทบาทผ่านรูปการจัดการหรือองค์กรที่มีกฎหมายการศึกษารองรับ

ลักษณะที่ 2 การมีบทบาทในเชิงกระบวนการ กล่าวคือ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา โดยจะเห็นได้จากการเข้าร่วมวางแผน และการร่วมในการจัดสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า บทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษาถูกเปลี่ยนไปตามสภาวะแวดล้อม และลักษณะของการจัดการศึกษา ในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นแหล่งสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้คนในชุมชนนั้น ๆ

2.3 แนวปฏิบัติของผู้ปกครองนักเรียนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ผู้ปกครองนักเรียนถือว่าเป็นครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวนักเรียน ซึ่งผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่จึงมีครัวเรือนในชุมชนใกล้เคียงกับโรงเรียน จากการศึกษาแนวปฏิบัติของผู้ปกครองนักเรียนจากแนวคิดของนักการศึกษา และนักวิชาการ ประมวลได้ ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง (2542 : 166-184) ให้แนวคิดไว้ว่า ครูคนแรกของเด็กคือ พ่อและแม่ ปู่ ย่า ตาและยาย ร่วมเป็นครูด้วย ครอบครัวสอนการอ่านออกเสียงได้ กล่อมเกลาด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเลียนแบบอย่างจากมาตรฐานการปฏิบัติของบุคคลในครอบครัว เรียนอาชีพโดยการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง สำหรับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่เป็นผู้ปกครองในประเทศสหรัฐอเมริกาเรื่องการส่งเสริมในความเป็นหุ้นส่วน ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของเด็กในด้านสังคม อารมณ์ และด้านวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 58) ให้แนวคิดถึง การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจในคุณค่าของคนและนำคุณค่านั้นมาสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียน ชุมชน และสถาบันชุมชน ครอบครัวย่อมมีส่วนให้การศึกษา เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของลูกได้ทั้งที่บ้าน โรงเรียน แหล่งเรียนรู้และในชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และเป็นแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นต้น

อภิญา เวชชัย (2544 : 8, 41-46) มีความเห็นว่า ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน เพื่อพัฒนาการศึกษาของลูกหลายระดับคือ การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการ มีส่วนร่วมในระดับนโยบาย และการมีส่วนร่วมในการพิทักษ์สิทธิ์ ซึ่งผู้ปกครองสามารถมีส่วนในการเป็นครูร่วมสอน ให้ข้อมูลเสริมบทเรียน ร่วมกิจกรรมที่น่าสนใจ ร่วมให้ข้อมูลแหล่งทรัพยากร และช่วยเหลือกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน และดูแลนักเรียนในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดเป็นประจำ เช่น กีฬาสี ทำบุญประจำปี และกิจกรรมพิเศษ เช่น การไปศึกษานอกสถานที่ การเป็นโค้ชช่วยฝึกซ้อมกีฬา การเปิดสถานที่ทำงานโดยให้เด็ก ๆ ไปศึกษาดูงานและฝึกงาน

สรุปว่า ผู้ปกครองนักเรียนเป็นบุคคลหนึ่ง หรือเป็นส่วนหนึ่งของคนในชุมชน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อตัวนักเรียน และมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับนักเรียน ที่ควรให้บทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. พระราชบัญญัติเทศบาล และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี

เพื่อให้ทราบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญได้ 3 ประการ คือ พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 เทศบาลจังหวัดสุพรรณบุรี และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี นำเสนอตามลำดับดังนี้

3.1 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตชุมชนเมืองแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประชากรในท้องถิ่น ความเจริญทางเศรษฐกิจ หรือรายได้ในท้องถิ่น เทศบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณชนแก่ประชาชนในท้องถิ่น เทศบาลจึงใกล้ชิดกับประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย เทศบาลมีการบริหารงานเป็นอิสระ พนักงานเทศบาลและปลัดเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ปฏิบัติงานตามภารกิจและหน้าที่ของเทศบาลภายใต้การบริหารตรวจสอบควบคุม โดยสมาชิกสภาเทศบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และเมื่อสมาชิกสภาเทศบาล (สท.) และคณะเทศมนตรีทำหน้าที่ไม่โปร่งใส ทุจริต สร้างความเสียหายให้กับท้องถิ่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ สามารถเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อสั่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งได้ หรือประชาชนสามารถเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้เช่นกัน (ความสำคัญของเทศบาล. 2547 : Online)

พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 (2546 : 2 - 4) ได้กำหนดการจัดตั้งเทศบาล ดังนี้

มาตรา 7 เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาลให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆเป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองหรือเทศบาลนครตามพระราชบัญญัติ ตามมาตรา 9, 10, 11 และ 15

มาตรา 9 เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล และประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้น ให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 10 เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่น ชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ และมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมืองและประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้น ให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 11 เทศบาลนคร ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ และมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนคร และประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้น ให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 15 สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตามจำนวนดังต่อไปนี้ สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 12 คน สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 18 คน และสภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 24 คน

จากข้อมูลสรุปได้ว่า เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ให้บริการสาธารณประโยชน์แก่ประชาชนในเขตบริการ ประกอบด้วย เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร การจะยกฐานะท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาล ต้องมีประกาศกระทรวงมหาดไทย และผู้บริหารของเทศบาลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

3.2 เทศบาลจังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรี มีเทศบาลทั้งสิ้น 21 เทศบาล ประกอบด้วย (เทศบาลสุพรรณบุรี. 2543 : ออนไลน์)

1. เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี	สถานที่ตั้ง	อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
2. เทศบาลตำบลท่าเสด็จ	สถานที่ตั้ง	อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
3. เทศบาลตำบลโพธิ์พระยา	สถานที่ตั้ง	อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
4. เทศบาลตำบลสวนแตง	สถานที่ตั้ง	อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
5. เทศบาลตำบลนางบวช	สถานที่ตั้ง	อำเภอเดิมบางนางบวช

6. เทศบาลตำบลเขาพระ	สถานที่ตั้ง	อำเภอเดิมบางนางบวช
7. เทศบาลตำบลบ่อกรู	สถานที่ตั้ง	อำเภอเดิมบางนางบวช
8. เทศบาลตำบลบางปลาหมี่	สถานที่ตั้ง	อำเภอบางปลาหมี่
9. เทศบาลตำบลบ้านแหลม	สถานที่ตั้ง	อำเภอบางปลาหมี่
10. เทศบาลตำบลโคกคราม	สถานที่ตั้ง	อำเภอบางปลาหมี่
11. เทศบาลตำบลไผ่กองคิน	สถานที่ตั้ง	อำเภอบางปลาหมี่
12. เทศบาลตำบลศรีประจันต์	สถานที่ตั้ง	อำเภอศรีประจันต์
13. เทศบาลตำบลสองพี่น้อง	สถานที่ตั้ง	อำเภอสองพี่น้อง
14. เทศบาลตำบลทุ่งคอก	สถานที่ตั้ง	อำเภอสองพี่น้อง
15. เทศบาลตำบลสามชุก	สถานที่ตั้ง	อำเภอสามชุก
16. เทศบาลตำบลคู่มือทอง	สถานที่ตั้ง	อำเภอคู่มือทอง
17. เทศบาลตำบลสระยายโสม	สถานที่ตั้ง	อำเภอคู่มือทอง
18. เทศบาลตำบลคอนเจดีย์	สถานที่ตั้ง	อำเภอคอนเจดีย์
19. เทศบาลตำบลสระกระโจม	สถานที่ตั้ง	อำเภอคอนเจดีย์
20. เทศบาลตำบลด่านช้าง	สถานที่ตั้ง	อำเภอด่านช้าง
21. เทศบาลตำบลหนองหญ้าไซ	สถานที่ตั้ง	อำเภอหนองหญ้าไซ

จากข้อมูลสามารถสรุปได้ว่าเทศบาลในจังหวัดสุพรรณบุรี มี 2 ประเภท คือ เทศบาลเมือง มีจำนวน 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี และเทศบาลตำบล มีจำนวน 20 แห่ง เทศบาลที่มีโรงเรียนในสังกัดมีจำนวน 2 แห่งคือ เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี และเทศบาลตำบลสองพี่น้อง

3.3 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี

โรงเรียนสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี ขึ้นตรงต่อกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย แบ่งออกเป็น 2 เทศบาล ประกอบด้วย เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี และเทศบาลตำบลสองพี่น้อง มีหน้าที่ดูแล และสนับสนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีโรงเรียนในสังกัดดังนี้

1. เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี มีโรงเรียนในสังกัด 3 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนเทศบาล 1 วัดประดู่สาร โรงเรียนเทศบาล 2 วัดปราสาททอง และโรงเรียนเทศบาล 3 วัดไชนาวาส
2. เทศบาลตำบลสองพี่น้อง มีโรงเรียนในสังกัด 5 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนเทศบาล 1 ตลาดบางลี่ โรงเรียนเทศบาล 2 อำนวยวิทย์ โรงเรียนเทศบาล 3 วัดใหม่อัมพวัน โรงเรียนเทศบาล 4 วัดโพธิ์อัน และ โรงเรียนเทศบาล 5 วัดศรีสำราญ

ในการให้บริการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรีมีรายละเอียดเกี่ยวกับการเปิด

ให้บริการแก่นักเรียน ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี

เทศบาล	เปิดสอนระดับ	เปิดสอนระดับ	เปิดสอนระดับ
	อนุบาล	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น
เมืองสุพรรณบุรี			
โรงเรียนเทศบาล 1 วัดประดู่สาร	✓	✓	✓
โรงเรียนเทศบาล 2 วัดปราสาททอง	✓	✓	✓
โรงเรียนเทศบาล 3 วัดไชนาวาส	✓	✓	✓
โรงเรียนเทศบาล 1 ตลาดบางลี่	✓	✓	✓
โรงเรียนเทศบาล 2 อำนวนวิทย์	✓	✓	-
โรงเรียนเทศบาล 3 วัดใหม่อัมพวัน	✓	✓	-
โรงเรียนเทศบาล 4 วัดโพธิ์อัน	✓	✓	-
โรงเรียนเทศบาล 5 วัดศรีเจ้าราชู	✓	✓	✓

ในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ จะยึดกฎหมายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 เช่นเดียวกับสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ และยึดกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาได้จัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทธา โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้ (กระทรวงมหาดไทย, 2544 : 1-2) 1. การสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการศึกษาของทุกฝ่าย 3. ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กร และบุคลากรในพื้นที่ 4. การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับ และทุกขั้นตอน 5. การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบได้ และ 6. การรายงานสู่สาธารณชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดเทศบาล มีแนวการปฏิบัติที่สำคัญ (กระทรวงมหาดไทย, 2544 : 2-5) ดังนี้

1. การแสดงความรับผิดชอบในการกิจของโรงเรียนที่สามารถตรวจสอบได้ เพื่อเป็น

หลักประกันและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครอง ประชาชน และสังคมได้อย่างแท้จริง

2. มุ่งกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียกับการจัดการศึกษา (Stakeholders) ได้ร่วมรับผิดชอบเพื่อให้เกิดคุณภาพตามความต้องการ

3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ โดยมุ่งให้ทุกคนทุกส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยเฉพาะร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน

4. โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School – based management) มีอำนาจและมีความสามารถในการตัดสินใจ กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนด้วยตนเอง

สรุป แนวคิดดังกล่าว เป็นการมุ่งเน้นให้โรงเรียนเป็นฐานหลักในการบริหารจัดการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาเพราะโรงเรียนอยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนที่สุด รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกคนในสังคม ให้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบดำเนินการ

ในส่วนของการดำเนินงานนั้น เทศบาลในฐานะรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องดำเนินการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา โดยให้พัฒนาองค์ประกอบ 8 ด้าน เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546ข : 2)

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทำหน้าที่กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการ กำกับ ติดตาม ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน เสนอแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมทั้งการให้มีระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลเพียงพอต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานระดับสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่นและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นอย่างเป็นระบบ กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชาการ ผลการวิจัย ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ มีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ กำหนดบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้อง และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และเป็นไปตามสภาพความเป็นจริง ผลการตรวจสอบนำไป

ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

6. การประเมินคุณภาพการศึกษา โดยจัดให้ผู้เรียนทุกคนทุกระดับช่วงชั้นของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญด้วย เครื่องมือมาตรฐาน

7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมายในแผนและ ผลการประเมินตามข้อ (6) เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

8. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดทำการส่งเสริม สนับสนุน และร่วมดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นอกจากนี้ให้หน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัดหรือเขตพื้นที่การศึกษาทำการตรวจสอบ ทบทวน คุณภาพสถานศึกษา อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี

4. แนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับที่ตั้งของชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาในบริบทของ เทศบาลสุพรรณบุรี ซึ่งแบ่งเป็นเทศบาลเมือง และ เทศบาลตำบล ซึ่งในลักษณะทั่ว ๆ ไปมีความแตกต่างกันในด้านสถานที่ตั้ง ความหนาแน่นของ ประชากร และรายได้ของประชากร ซึ่งมีนักสังคมวิทยา นักการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะถึงความ แตกต่างกันได้ ดังนี้

สมเดช นิลพันธ์ (2542 : 22-26) ชุมชนที่มีที่ตั้งของชุมชนต่างกันจะมีผลต่อลักษณะนิสัย ของบุคคลดังนี้ 1. ชุมชนในชนบท ลักษณะสำคัญคือ ความเป็นอยู่ อาชีพ ขึ้นอยู่กับภูมิประเทศและ ภูมิอากาศ เวลาของการทำงานขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเป็นแบบเป็น กันเอง การควบคุมทางสังคมเป็นแบบส่วนตัวมากกว่าแบบทางราชการ 2. ชุมชนในเมือง ลักษณะ ที่สำคัญคือ มีความสัมพันธ์ต่อกันแบบหละหลวม ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับตำแหน่งหรือหน้าที่การงาน มากกว่าความสัมพันธ์กันอย่างส่วนตัว อาชีพและความเป็นอยู่แตกต่างกัน มีพื้นพหุวัฒนธรรมต่างกัน การควบคุมทางสังคมต้องมีระเบียบแบบแผนหรือเป็นพิธีทางราชการ

สนธยา พลศรี (2545 : 31-34) กล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชนว่า ชุมชน ชนบทและชุมชนเมืองจะมีความสัมพันธ์ต่างกันคือ 1. ชุมชนในชนบท จะมีความคล้ายคลึงในด้าน วัฒนธรรม เชื้อชาติ รักหมู่คณะ สัมผัสสามัคคี ไม่มีความแตกต่างทางสังคม ทำให้ความ สัมพันธ์ทางสังคมแน่นแฟ้น 2. ชุมชนเมือง จะมีความแตกต่างกันทางสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ เพราะเป็นแหล่งที่เจริญ การสัมผัสสามัคคีต้องมีผลประโยชน์ร่วมกัน การสัมพันธ์กันเป็น ลักษณะกลุ่มเล็ก ๆ

จากแนวคิดข้างต้น มีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ เทศบาลเมือง (ชุมชนเมือง) ความสัมพันธ์ต้องเป็นไปแบบทางการ ลักษณะการทำงานจะมีเวลาว่างน้อย อาชีพคนส่วนใหญ่จะรับจ้าง และค้าขาย เป็นต้น ส่วนเทศบาลตำบล (ชุมชนในชนบท) ลักษณะความสัมพันธ์ค่อนข้างเป็นกันเองและเรียบง่าย คนในชุมชนมีเวลาว่างานมากกว่าชุมชนเมือง เนื่องจากอาชีพคนส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพส่วนตัว ทำการเกษตร ในการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ที่ตั้งของเทศบาลน่าจะมีส่วนทำให้คนมีส่วนร่วมต่างกัน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อประมวลผลการวิจัยที่นักวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยประมวลตามลำดับ ดังนี้

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษาในชนบท กรณีศึกษาโรงเรียนในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าปัจจัย 6 ประการ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการศึกษาที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก ประกอบด้วย การนิเทศและการติดตามผล งบประมาณเพื่อการบริหารโรงเรียน ความสอดคล้องและความเท่าเทียมของอุปกรณ์การสอนและการพิจารณาความดีความชอบเกี่ยวกับผู้บริหาร ประกอบด้วย ทักษะด้านการบริหาร ความสัมพันธ์กับครู วิทยาลัยและระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ปัจจัยเกี่ยวกับครูประกอบด้วย ประสบการณ์และทักษะในการสอน หักสนคิดต่ออาชีพครู ขวัญและกำลังใจ ปัจจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวัดผลประกอบด้วย การเตรียมการสอน เป้าหมายในการสอน เทคนิคในการสอน เวลาในการสอน และวิธีวัดผล ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้ปกครองและนักเรียน ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การพักผ่อนหย่อนใจ และการขาดเรียนของนักเรียนและปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ประกอบด้วย ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน ผู้นำชุมชนกับคณะกรรมการการศึกษา และการบริจาคให้โรงเรียน

วันชัย ศิริชนะ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐาน หลักการ โครงสร้าง วิธีการ และหลักเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในการศึกษาได้ใช้วิธีวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบประกันคุณภาพการรับรองวิทยฐานะและข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สหพันธรัฐเยอรมัน และ

ประเทศไทย นำมาแจกแจง เปรียบเทียบ และสรุปข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่และสังเคราะห์ขึ้นเป็นรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทดสอบโดยการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพัฒนารูปแบบที่สมบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของทุกประเทศที่ศึกษาได้เน้นหลักการในเรื่องความเป็นอิสระ (Autonomy) ควบคู่ไปกับความพร้อมที่จะรับการตรวจสอบจากภายนอก (Accountability) ของสถาบันอุดมศึกษา สำหรับรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่พัฒนาขึ้น ใช้กระบวนการรับรองวิทยฐานะโดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 แบบ คือ แบบที่ 1 ใช้ระบบการตรวจสอบกลไกการควบคุมคุณภาพทางวิชาการภายใน แบบที่ 2 ใช้ระบบตรวจสอบผลการดำเนินการ โดยเน้นให้มีการกำกับดูแลตนเอง โดยการสร้างระบบควบคุมคุณภาพ ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของตนเองขึ้น

ธนศ กิธรุ่งเรือง (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การประกันคุณภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการสร้างคุณภาพ ด้วยการประกันคุณภาพ ในเรื่องการวางแผนกับการควบคุม และเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการนำร่องกับโรงเรียนเอกชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการมีการบริหารงานวิชาการในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพมาก ขณะที่โรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง โดยภาพรวมและเมื่อจำแนกตามขนาด ปรากฏว่าโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก และการใช้วิธีการสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับสุดท้าย ขณะที่โรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ เน้นการวัดผลการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก และการใช้วิธีการสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับสุดท้าย นอกจากนี้ยังพบอีกว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการกับโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ มีความแตกต่างกันในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพ โดยโรงเรียนในโครงการนำร่องรวมทุกขนาด และโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติมากกว่า

กฤษณา สมตระกูล (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษา พบว่า 1. สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยรวมพบว่า องค์กรประกอบด้านมาตรฐานคุณภาพและการควบคุมคุณภาพ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นส่วนใหญ่ แต่องค์กรประกอบด้านการประเมินคุณภาพภายในและการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอกมีการปฏิบัติส่วนน้อย ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 2. แนวทางพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอน

พบว่า มีความเห็นด้วยในแนวทางการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกรายการ 3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า องค์ประกอบด้านการควบคุมคุณภาพ การประเมินคุณภาพภายใน และการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอกของบุคลากรโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษกับบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนองค์ประกอบด้านมาตรฐานคุณภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ผลการเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุตรดิตถ์ของผู้บริหาร กับครูผู้สอน พบว่า องค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพภายใน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เจี๊มทอง สิริแสงเลิศ (2540) ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1. ระบบโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนใช้ประกันคุณภาพการศึกษา คือ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่เน้นการควบคุมการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชาและใช้ปฏิทินการศึกษาเป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนปฏิบัติงานระยะ 1 ปีมากที่สุด ส่วนการกำหนดเกณฑ์ และมาตรฐานของงาน ตลอดจนการทบทวน และปรับปรุงการปฏิบัติงานยังไม่พบแบบแผนที่ชัดเจน 2. ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนขาดปัจจัยตามแนวทางของระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามทฤษฎีทั้ง 4 ทั้งระบบย่อย คือ 1. ระบบการวางแผน บุคลากรมีส่วนร่วมน้อย และไม่มีเป้าหมาย มาตรฐานและเกณฑ์การวัดชัดเจน 2. ระบบการควบคุมคุณภาพ ขาดการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกและ 3. ระบบการทบทวน และปรับปรุงการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับผู้รับใบอนุญาต บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการทบทวนผลการปฏิบัติงาน และ 4. ประสิทธิภาพของระบบประกันคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของกระบวนการบริหาร ด้านคุณภาพของนักเรียน และด้านคุณภาพของการบริการ ไม่พบว่าโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งใดมีประสิทธิภาพครบทั้ง 3 ด้าน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน และปัจจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียน โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธา ความรู้สึกเป็น

เจ้าของความเป็นห่วงสวัสดิภาพของบุตรหลาน ความเกี่ยวข้องผูกพันกับโรงเรียน สถานภาพของ
คนในชุมชน ความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียน ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนในชุมชน เครื่องข่ายของ
ชุมชน ผู้นำชุมชน ความพร้อมของคนในชุมชน เป็นต้น

ความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชนที่มีต่อโรงเรียน ผู้วิจัยได้กล่าวถึงรายละเอียดว่าชุมชน
มีความคาดหวังให้โรงเรียนในท้องถิ่นของตนจะสามารถส่งมอบบุตรหลานของพวกเขาให้เป็น
คนเก่งคนดีได้ นอกจากนี้ชุมชนยังคาดหวังให้ “โรงเรียนมีคุณภาพ ไม่เป็นรองโรงเรียนอื่น” โดย
ชุมชนจะภูมิใจมาก ที่โรงเรียนของพวกเขามีคุณภาพสูงกว่าโรงเรียนอื่น จากความคาดหวัง และ
ความภูมิใจต่อโรงเรียนนี้เองที่ส่งเสริมให้บุคคลเหล่านี้เข้ามาช่วยเหลือโรงเรียน นอกจากผู้ปกครอง
มีความคาดหวังว่าผู้บริหารนั้นต้องเป็นคนดีทั้งในเรื่องส่วนตัว และเรื่องการทำงานด้วย ซึ่งจะเป็นสิ่งที่
ทำให้ผู้ปกครองมีความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียน

ทวีป พึ่งคร้าม และคณะ (2540 : 77) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพการบริหารงาน

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก พบว่าสภาพการบริหารตาม
แนวทางการประกันคุณภาพการบริหารงานในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก จำแนก แต่ละงานสรุปได้
ดังนี้ 1. งานวิชาการมีสภาพการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก รายการที่ปฏิบัติสูงสุด คือ การใช้
หลักสูตรท้องถิ่น 2. งานกิจกรรมนักเรียนมีสภาพการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก รายการที่
ปฏิบัติสูงสุด คือ การดำเนินการให้เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนตามเป้าหมาย รายการที่
ปฏิบัติต่ำสุด คือ การบริการแนะแนวนักเรียนเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง 3. งานบุคลากรมีสภาพการ
บริหารอยู่ในระดับมาก รายการที่ปฏิบัติสูงสุด คือ โรงเรียนจัดบุคลากรปฏิบัติได้ครบภารกิจ
รายการที่ปฏิบัติต่ำสุดคือ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากกรรมการโรงเรียนในการสรรหาคณาจารย์
ช่วยเหลืองานโรงเรียน 4. งานธุรการและการเงิน มีสภาพการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก
รายการที่ปฏิบัติสูงสุด คือ จัดระบบและปฏิบัติงานการเงินและบัญชีได้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน รายการ
ที่ปฏิบัติต่ำที่สุดคือ นำระบบสารนิเทศ ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานโรงเรียนและติดต่อการ
เรียนการสอน 5. งานอาคารสถานที่ มีสภาพการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก รายการที่ปฏิบัติ
สูงสุด คือ ซ่อมบำรุง ตกแต่งอาคารเรียน อาคารประกอบให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย ปลอดภัย รายการ
ที่ปฏิบัติต่ำสุด คือ โรงเรียนไม่มีอาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณอย่างเพียงพอ 6. งานความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ รายการที่ปฏิบัติต่ำสุด คือ โรงเรียน
ผลิตสิ่งพิมพ์เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่แก่ชุมชน

ในการเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามสภาพของความแตกต่างตามขนาดของโรงเรียน
พบว่างานวิชาการ กิจกรรมนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์กับ

ชุมชนมีภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนงานอาคารสถานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกษม เขียวสอาด (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของปัจจัยนำเข้าในระบบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ปัจจัยนำเข้าในระบบคุณภาพที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี เห็นว่าสำคัญมี 10 ปัจจัย ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยนำเข้าที่กรมวิชาการได้กำหนดปัจจัยเบื้องต้น ที่จำเป็น ไว้ 7 ปัจจัย และ ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญ ด้านครู บุคลากร สำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ วัสดุ ครุภัณฑ์ และน้อยที่สุดคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี ทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้ว จะมีความแตกต่างกันในรายชื่อ แต่เมื่อพิจารณาจากค่าระดับความสำคัญแล้ว มีระดับความสำคัญไม่แตกต่างกัน

ชัชวาล ป้อมไชยา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารระบบการประกันคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานตามกระบวนการบริหารระบบการประกันคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยส่วนรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 4 ด้านคือ การจัดทำแผนและโครงการพัฒนา การจัดองค์กรบริหารคุณภาพ การกำหนดนโยบายและเป้าหมายของโรงเรียน และการดำเนินการตามแผน นอกจากนั้นมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง 2. ผลการวิเคราะห์เมื่อมีการเปรียบเทียบ การดำเนินงานตามกระบวนการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนครตามขนาดของโรงเรียน โดยส่วนรวมพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 2 ด้านคือ การกำหนดเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และการนิเทศติดตามผล โดยโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลางมีผลการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

สยาม สุ่มงาม (2541 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่องสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนนาร่อง ของสำนักงาน

การประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า 1. โรงเรียนนำร่องสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานีเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาในขั้นตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษามี การปรับขยายเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นด้วยการทำประชาพิจารณ์พร้อมทั้ง จัดอบรมบุคลากร เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา นำไปถ่ายทอดและนิเทศ ติดตาม การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด 2. ปัญหาที่พบ คือ การนำความรู้ไปถ่ายทอด ของศึกษานิเทศก์ให้ผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีผนวกกับงานปกติ ทำให้ผู้บริหารบางคนได้ รับความรู้ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และยังพบว่าการนิเทศ กำกับ ติดตาม ถ่ายทอดยังไม่เป็นระบบ และพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาบางคนยังไม่ได้มี การเปลี่ยนแปลง 3. แนวทางการแก้ปัญหาของจังหวัด ได้ดำเนินการนิเทศด้วยการให้คำแนะนำด้วย วิธีการ กระตุ้นเตือนการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียน ให้เร่งรีบดำเนินการตามนโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษาและการให้ความช่วยเหลือเป็นรายกรณี ด้านการขาดงบประมาณ ครูมี ชั่วโมงการสอนมาก ครูไม่เห็นความสำคัญของการเป็นสมาชิก ชมรมวิชาชีพครู ครูขาดการยอมรับ ชึ่งกันและกัน ขาดการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ขาดการรับ และขาดการนำผลการวิจัยใน ชั้นเรียนมาใช้

เฉลิม คำพา และคณะ (2542 : 59) ได้ศึกษาความพร้อมที่จะรับการประเมินการประกัน คุณภาพการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลยพบว่า ความพร้อมที่จะรับการประกันคุณภาพการศึกษาของ ผู้บริหารโรงเรียนด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$) เมื่อ พิจารณาแต่ละตัวบ่งชี้พบว่า ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ตัวบ่งชี้ที่มีความพร้อมที่จะได้รับการประเมิน อยู่ในระดับสูงสุด คือ ดำเนินการเพื่อประสานความร่วมมือกับกรรมการโรงเรียน ชุมชน และ หน่วยงานอื่น ๆ ในการพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.60$) และตัวบ่งชี้ที่ต่ำที่สุดคือ จัดแหล่งความรู้ สื่อ และเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.49$)

สุวิทย์ ยันอินทร์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงานโรงเรียน เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดสระแก้ว วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานโรงเรียนเพื่อการ ประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว และ เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานตามพื้นที่ตั้งของโรงเรียนและประเภทการทำงาน ผลการวิจัย พบว่า 1. ปัญหาการบริหารงานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน โดยเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิรูปการเรียนการสอน ด้าน

พัฒนาบุคลากร ด้านการนิเทศและสนับสนุนทางวิชาการ ด้านมาตรฐานโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นระดับ สรุปผลได้ดังนี้ 1.1 ด้านมาตรฐานโรงเรียนพบว่ามีปัญหาการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาการบริหารอันดับหนึ่งคือ การส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและอันดีสุดท้าย คือ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน 1.2 ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่ามีปัญหาการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาการบริหารงานอันดับหนึ่งคือ การส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง และอันดีสุดท้าย คือ การส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีทักษะในการใช้ห้องวิทยาศาสตร์ 1.3 ด้านการปฏิรูปการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาการบริหารงานอันดับหนึ่งคือ การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินและปรับปรุงตนเองและอันดีสุดท้าย คือ การวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของนักเรียน และท้องถิ่น 1.4 ด้านการนิเทศและสนับสนุนทางวิชาการพบว่า ปัญหาการบริหารงานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาการบริหารงานอันดับหนึ่งคือ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนงานวิชาการอย่างเพียงพอ และอันดีสุดท้าย คือ การจัดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง 2. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามประเภทการทำงาน พบว่า ปัญหาการบริหารงานไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามพื้นที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า ปัญหาการบริหารไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านมาตรฐานโรงเรียน และด้านการปฏิรูปการเรียนการสอนที่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พนิดา สมประจบ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การรับสารนิเทศเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการสื่อสารที่ใช้คือการสื่อสารจากบนลงล่าง โดยผู้บริหาร/ผู้บังคับบัญชา เป็นผู้กระตุ้นและสนับสนุนบุคลากรให้ความร่วมมือกับกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาที่สถาบันฯ จัดขึ้น
2. บุคลากรส่วนใหญ่ได้รับ และต้องการรับสารนิเทศเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาจากการประชุม สัมมนา
3. บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมากที่สุดรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือทำให้มีการพัฒนาองค์กร การบริหารการศึกษา และการให้บริการ

ศึกษาที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 4. บุคลากรประสบปัญหาในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านผู้ส่งสาร และประสบปัญหาในระดับมาก 4 รายการ คือ ผู้ส่งสารเผยแพร่สารนิเทศไม่ต่อเนื่อง ผู้รับสารขาดโอกาสซักถาม หรือแสดงความคิดเห็น ผู้ส่งสารมีระบบขั้นตอนการสื่อสารมากเกินไป และผู้รับสารได้รับสารนิเทศไม่ต่อเนื่อง

ธนาภรณ์ สีคอกพุด และคณะ (2543 : 89) ได้ศึกษาความพร้อมเพื่อรับการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน ส่วนใหญ่มีความพร้อม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการบริหารมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ความพร้อมการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในหัวข้อจัดทำแผนการสอนที่สนระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนมีความพร้อมเพื่อรับการประเมินการประกันคุณภาพในด้านกระบวนการดำเนินการบริหาร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านผลผลิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามมาตรฐานโรงเรียนในแต่ละด้าน ดังนี้ คือ การดำเนินการตามมาตรฐานการบริหารมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก การดำเนินการตามมาตรฐานการเรียนการสอน มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และการดำเนินการตามมาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน มีผลการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมมีปัญหาการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย จำแนกตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน พบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกรายการ เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน ตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ฉัตรชัย ตะปินตา (2544) ได้วิจัยเรื่องการเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 วัดดูประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาการดำเนินงานการเตรียมโรงเรียน 1. เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 เตรียม 2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานเตรียมการของโรงเรียน เพื่อเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินการเตรียมโรงเรียน

เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ทั้ง 6 ด้าน คือ 1. การศึกษาและเตรียมการ 2. การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา 3. การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา 4. การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 5. การพัฒนา และปรับปรุง 6. การเตรียมรับการประเมินจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงาน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการระดับมาก

สุคนธ์ สากลวารี (2544) ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพการดำเนินการ พบว่า 1. การกำหนดมาตรฐานของโรงเรียน ใช้วิธีการประชุมครูก่อนลงมือปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมา คือ มีการวัดผลการเรียนตามสภาพจริงและที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ บุคลากรมิได้ทำงานเท่าที่โรงเรียนกำหนดให้เท่านั้น 2. การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน โรงเรียนมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ การให้ความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนในด้านหลักสูตรการเรียนการสอนน้อยที่สุด 3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนวางแผนด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนและที่ปรากฏน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการวางแผนของผู้ปกครอง และชุมชน ด้านปัญหาการดำเนินการ พบว่า 1. ปัญหาการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คือ ปัญหาเรื่องบุคลากรขาดการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด 2. ปัญหาการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน คือ โรงเรียนขาดข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันของนักเรียนมากที่สุด และ 3. ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ได้แก่ การวางแผน การบริหาร การศึกษาในโรงเรียนด้านวิชาการที่มีปัญหามากที่สุด

ณรงค์ อินทร์สุข (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ร่วมกันมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน และเพื่อคัดเลือกปัจจัยหรือกลุ่มของปัจจัยที่ร่วมกันมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน มากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดจากปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2. การเตรียมความพร้อมให้บุคลากร

3. การทำงานเป็นทีม และ 4. การนิเทศและกำกับติดตามเก็บข้อมูลจากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในเขตการศึกษา 5 โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การเตรียมความพร้อมให้บุคลากร การทำงานเป็นทีม และการนิเทศและกำกับติดตาม ร่วมกันมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโดยสามารถร่วมกันกำหนดความแปรปรวนต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ได้ประมาณร้อยละ 81 และผลจากการคัดเลือกปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านการนิเทศและกำกับติดตาม ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นชุดของปัจจัยที่ดีที่สุดที่ร่วมกันแล้วมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในมากที่สุด โดยสามารถร่วมกันกำหนดความแปรปรวน ต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ถึงประมาณ ร้อยละ 81

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เซอร์ยาดิ (เจ็มทอง สิริแสงเลิศ. 2540 : 42 ; อ้างอิงจาก Suryadi. 1994. The Development of Education System in Indonesia.) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ในระดับประถมศึกษาของประเทศอินโดนีเซีย โดยวัดคุณภาพของครูใน 4 ปัจจัยหลัก คือ ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ความพยายามทางวิชาชีพ เวลาที่ใช้ในกิจกรรมทางวิชาชีพ และความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญและงานที่ได้รับมอบหมาย ผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นปัจจัยเดียว ที่ใช้ตัดสินการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา และครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้มากที่สุด

บาร์นส์ (Barnes. 1995 : 3152-A) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยการให้ความรู้แก่นักเรียนอยู่ที่บ้าน ส่วนในด้านความต้องการมีบทบาทในการเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน ชั้นเรียน และในโรงเรียน โดยบิดามารดาของชาวอเมริกัน-อัฟริกัน เห็นคุณค่าของการศึกษา และเห็นถึงความสำคัญ ความจำเป็นที่ผู้ปกครองชุมชนต้องตระหนักถึงความคาดหวังด้านการศึกษา และวัฒนธรรมของผู้ปกครองด้วย

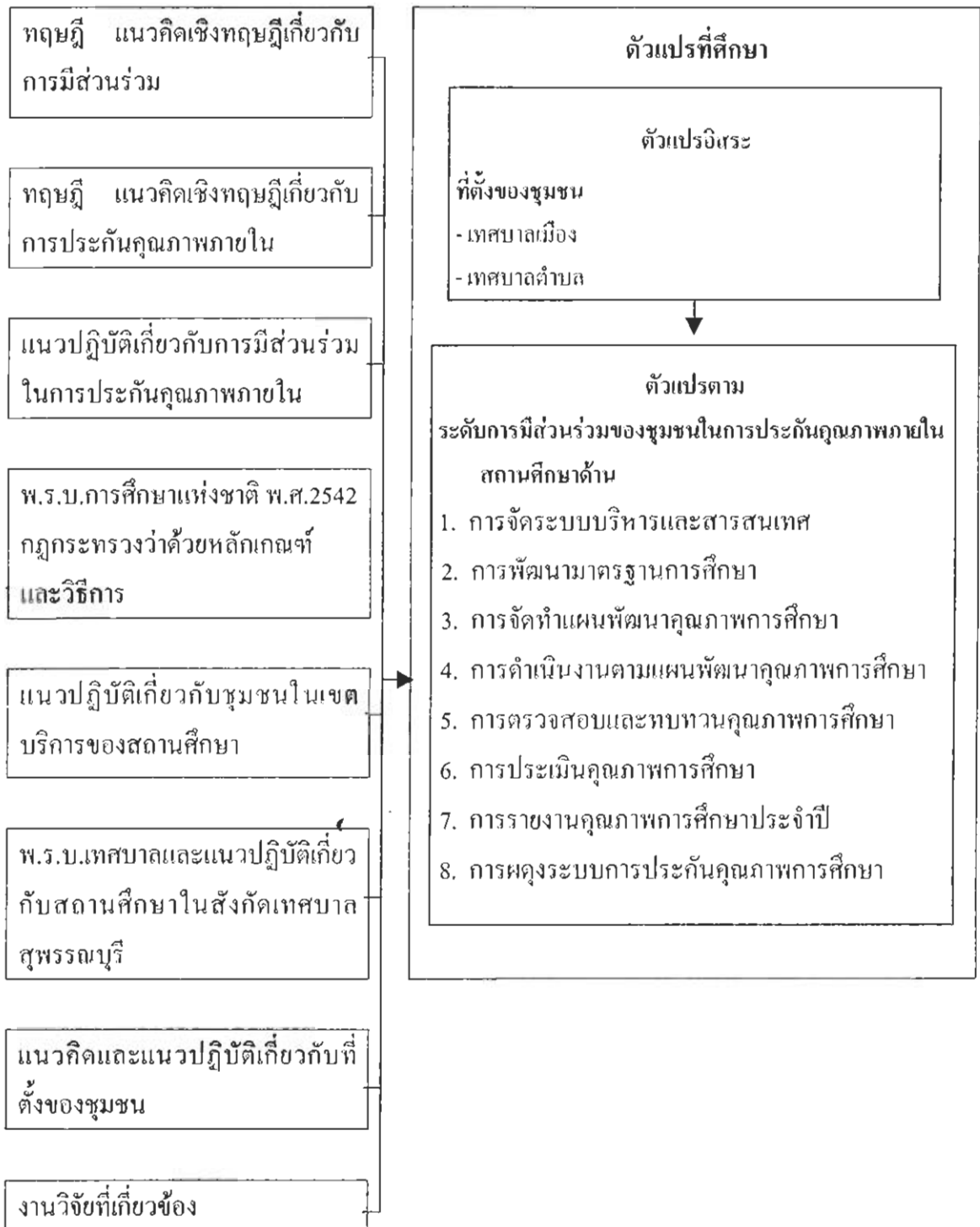
เนวิล (Neville. 1998 : Abstract) ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการวางแผนในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การนำกิจกรรมประกันคุณภาพไปใช้ในการวางแผนของโรงเรียนได้รับ การสนับสนุน ความร่วมมือ ความสนใจ การยกย่องจากผู้ที่มีส่วนร่วมงานเป็นอย่างดี

สรุปจากผลการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นว่าการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จะประสบผลสำเร็จหรือมีคุณภาพ ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพล หลายประการ อาทิ ผู้บริหารโรงเรียน ครู สภาพแวดล้อม การเงิน ความรู้ความเข้าใจ การนิเทศงาน ขนาดของโรงเรียน หลักสูตรฯลฯ ซึ่งปัจจัยหลายด้านยังมีปัญหา ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

6. สรุป หลักการและแนวคิดที่นำไปสู่การวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิดเชิงทฤษฎี เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา แนวปฏิบัติเกี่ยวกับชุมชนในเขตบริการของสถานศึกษา พระราชบัญญัติ เทศบาลและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลสุพรรณบุรี แนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ ที่ตั้งของชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบความคิดในการวิจัยได้ดังนี้คือ ตัวแปรอิสระได้แก่ที่ตั้งของชุมชนซึ่งประกอบด้วยเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในด้าน การจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การ ประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย